

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 14 czerwca 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.25.2021.GK

Pani
Anna Borak - Kula
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
Gminy Kłodzko

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 18 – 19 maja 2021 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. 2020 r. poz. 821 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Grzegorz Kownacki - inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolerów oraz Emilia Molska - Kaźmierczak - inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 maja 2020 r. do dnia 18 maja 2021 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2020 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą, od 1 maja 2020 r. do 31 marca 2021 r. odpowiedzialnym za realizację zadań w ocenianych obszarach był Pan Lubomir Danielczyk pełniący obowiązki Kierownika Ośrodka, natomiast od 1 kwietnia 2021 r. do dnia kontroli, Pani Anna Borak – Kula, będąca Kierownikiem kontrolowanej jednostki.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Panią Annę Borak - Kulę.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 268-270)

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr 277/IV/2005 Rady Gminy Kłodzko z dnia 22 listopada 2005 r. (ze zm.), nadano statut Ośrodkowi Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko. Przedmiotowy dokument uznać należy za nieaktualny w swojej treści, szczególnie w kontekście pojawiających się zadań, w tym z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W trakcie kontroli ustalono, iż został opracowany projekt uchwały zmieniającej w sprawie uchwalenia znowelizowanego statutu. W świetle stwierdzonej sytuacji, powyższe wymaga niezwłocznego doprowadzenia przedmiotowej kwestii przez organ stanowiący gminy, do zgodności z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Zarządzeniem Nr 2/2015 z dnia 21 stycznia 2015 r., Kierownik Ośrodka wprowadził Regulamin organizacyjny jednostki. Ośrodek wyznaczony został do realizacji zadań własnych i zleconych gminy, w tym wymienionych w ustawie.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr 432/VII/2018 Rady Gminy Kłodzko z dnia 27 kwietnia 2018 r. przyjęto „*Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020*”. Następnie uchwałą nr 245/VIII/2021 Rady Gminy Kłodzko z dnia 20 stycznia 2021 r. przyjęto kolejny „*Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021 – 2023*”. Cele programów były względem siebie tożsame i przyjęto w nich:

1. *„Zapobieganie powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących;*
2. *Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka;*
3. *Poprawę jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.”*

Adresatami działań ujętych w Programach były rodziny i dzieci zamieszkałe na terenie Gminy Kłodzko, przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej oraz rodziny, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 cyt. ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez

asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym z zakładami opieki zdrowotnej, placówkami oświatowymi, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją oraz Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku.

Do końca 2020 r. konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne oraz terapeutyczne realizowane było przez Towarzystwo Społeczne „Razem” w Kłodzku, natomiast od dnia 1 stycznia 2021 r. realizację tego zadania przejęło Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku w ramach działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej. Do Ośrodka Interwencji Kryzysowej Towarzystwa Społecznego „Razem” Kłodzko przy ul. Grottgera 8 skierowano 60 osób. Udzielana pomoc dotyczyła wsparcia psychologicznego i terapeutycznego. Natomiast w kolejnym okresie do Ośrodka Interwencji Kryzysowej działającego przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku skierowano 20 osób. Zakres wsparcia także dotyczył pomocy psychologicznej i terapeutycznej. Ponadto 7 osób skierowano do Okręgowego Ośrodka Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem w Kłodzku, przy ul. Okrzei 17/2 (infolinia czynna całodobowo). W ramach powyższego mogły tworzyć się grupy wsparcia jednak z uzyskanych w trakcie kontroli informacji wynikało, iż nie było osób chętnych do uzyskania pomocy w tej formie. Poradnictwo prawne było świadczone nieodpłatnie w punkcie porad prawnych w Kłodzku przy placu Chrobrego 1, prowadzonym przez Fundację w Służbie Wsi z Wrocławia. Obsługę klientów zapewniali radcy prawni.

Ponadto rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych mogły korzystać z pomocy w wykazanym zakresie w placówkach oświatowych, do których uczęszczały dzieci oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Kłodzku przy ul. Szkolnej 8. W okresie od 1 maja 2020 r. do 18 maja 2021 r. wystąpiła 1 sytuacja uzasadniająca potrzebę udzielenia wsparcia w postaci usług dla rodziny z dzieckiem, w tym usług specjalistycznych. Gmina nie zatrudniała osoby na stanowisku mediatora, jednak w sytuacji zaistnienia potrzeby, informacje na temat przedmiotowego wsparcia były dostępne w Sądzie Rejonowym w Kłodzku.

(dowód: akta kontroli str. 17-65, 271-298)

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku było zatrudnionych 4 asystentów rodziny, w tym 2 kolejno do sierpnia i września 2020 r. oraz 2 od listopada 2020 r. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona.

Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Ponadto w kontrolowanej jednostce działał zespół do spraw asysty rodzinnej powołany „Zarządzeniem nr 10/2015 z dnia 13 marca 2015 r. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko”. Na dzień kontroli w Ośrodku funkcjonowała procedura postępowania pracownika socjalnego i asystenta rodziny w przypadku rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, wprowadzona „Zarządzeniem nr 17/2021 z dnia 28 kwietnia 2021 r. Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko.”

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny w świetle art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

Kontrola 5 losowo wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- W przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, przekazując go do Kierownika Ośrodka.
- Kierownik Ośrodka po otrzymaniu wniosku pracownika socjalnego, przydzielał rodzinie asystenta rodziny.
- Dla każdej z rodzin opracowany był plan pracy z rodziną. We wszystkich przypadkach stworzone przez asystenta rodziny plany pomocy rodzinie spełniały ustawowy wymóg w zakresie określonym w art. 15 ust. 1 pkt 1. Ponadto przedmiotowe dokumenty obejmowały zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawierały terminy ich realizacji i przewidywane efekty. W przypadkach tego wymagających, plan pracy z rodziną był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej, a fakt ten był czytelnie potwierdzony.
- Wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.
- W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowały się także sporządzane przez niego notatki służbowe, harmonogramy działań, a także

pisma przygotowane i wystosowane do instytucji zewnętrznych, w tym jednostek oświatowych, sądu oraz jednostek pomocy społecznej.

- Plany pracy z rodziną poddawano modyfikacjom w zależności od zaistnienia okoliczności, które powodowały zasadność takich działań.
- Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent rodziny sporządzał okresowe oceny sytuacji rodziny przekazując je Kierownikowi Ośrodka. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo podpisywane przez asystenta rodziny oraz oznaczone pieczęcią imienną i podpisem Kierownika kontrolowanej jednostki. Ponadto przestrzegano terminu sporządzenia okresowej oceny sytuacji rodziny.

W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych 26 rodzin. W 5 przypadkach praca została zakończona, w tym w 2 z powodu zmiany miejsca zamieszkania rodziny poza teren gminy, o czym Ośrodek niezwłocznie poinformował jednostkę pomocy społecznej właściwą dla nowego miejsca zamieszkania dotychczasowych Klientów, a w 3 z uwagi na brak aktywnego udziału rodziny w pracy z asystentem.

(dowód: akta kontroli str. 66-231, 272-273)

Asystent udzielał członkom rodziny pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, sporządzał na wniosek sądu opinie dotyczące sytuacji rodziny, udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych wykazywanych przez rodziny z dziećmi.

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, iż Ośrodek poszukiwał kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej, tworząc warunki do ich działania. Wskazane jest, aby działanie to miało charakter powtarzalny i dotyczyło także organizacji szkoleń w przedmiotowym zakresie. Z treści oświadczenia przyjętego od Pani Anny Borak - Kuli wynikało, iż w okresie objętym kontrolą, nie zgłosili się kandydaci do pełnienia tej funkcji.

Kierownik Ośrodka oświadczył, iż na terenie gminy nie prowadzono placówek wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Zaznaczyć należy, iż w toku czynności kontrolnych ustalono, iż istotnemu wzrostowi uległa liczba dzieci

umieszczonych w pieczy zastępczej oraz koszty partycypowania przez Gminę w odpłatnościach z tym związanych.

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 54 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Przyczynami stanowiącymi najczęstszą przesłankę do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była postępująca niewydolność opiekuńczo – wychowawcza ich naturalnych rodzin. Jako istotny czynnik utrudniający lub uniemożliwiający podjęcie współdziałania z rodzinami na rzecz powrotu do nich dzieci był brak zgody rodziców na współpracę, brak aktywnego działania rodzin w zakresie określonym w planie pracy opracowanym i realizowanym przez asystenta rodziny we współpracy z rodziną, zaawansowane uzależnienia od środków psychoaktywnych oraz migrujący charakter funkcjonowania. Mając jednak na uwadze zmieniającą się sytuację osobistą rodzin, w tym przemijalność kryzysów oraz dobro i prawo dziecka do wychowania w rodzinie, należy ponawiać próby zaktywizowania rodziców w podjęciu współpracy z asystentem rodziny.

Pełniący obowiązki kierownika Ośrodka Pan Lubomir Danielczyk, przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt winien złożyć radzie gminy oraz przedstawić potrzeby związane z ich realizacją. Przedmiotowy dokument został przekazany do Urzędu Gminy Kłodzko w dniu 26 lutego 2021 r. Analiza sprawozdania jednoznacznie wskazuje na narastający problem związany z niewydolnością opiekuńczo – wychowawczą rodzin biologicznych, w których wychowują się dzieci z terenu Gminy Kłodzko i skalą pracy, którą podejmuje Ośrodek poprzez m.in. działania profilaktyczne i naprawcze, w tym świadczone przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny. W świetle powyższego, zauważalna jest pilna konieczność rozważenia możliwości wsparcia rodzin przeżywających trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej, poprzez dostępność większej liczby asystentów rodziny, mając na uwadze fakt, iż asystent rodziny jest zobligowany do monitorowania sytuacji rodziny nadal po zakończeniu z nią pracy.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 232-267, 272-273)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną potwierdziła, że spełniają oni w tym zakresie wymogi określone przepisami prawa.

W przypadku wykształcenia asystentów rodziny analiza akt osobowych wykazała, iż posiadali oni kwalifikacje zgodne z ustawą, a zatrudnienie odbywało się na podstawie umowy o pracę. W okresie kontrolnym asystenci rodziny podnieśli swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkolenia „online”, którego tematyka związana była z zadaniami wykonywanymi przez nich na zajmowanym stanowisku.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „*Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2020*”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystentów rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 268-270, 272-273)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej Gminy Kłodzko nie stwierdzono nieprawidłowości wymagających wydania zaleceń pokontrolnych.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.).

Proszę w terminie do dnia **9 lipca 2021 roku** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji uwag/wniosków przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dariusz Ziwiła
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia, Pracy i Społecznej
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Grzegorz Pankowski
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Mankowski
.....
(członek zespołu inspektorów)

